

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Групи інтересів щодо зони вільної торгівлі України та ЄС. Хто за? Хто проти?

Майбутнє рішення про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, як будь-яке політичне рішення, матиме прихильників і противників. У демократичному суспільстві будь-які інтереси зацікавлених сторін легітимні. За таких умов для формування сильної переговорної позиції і запобігання опору виконанню угод з ЄС урядові потрібно мати чітку картину груп інтересів та аналізувати їхні позиції. Нині такі методи вироблення політики використовують у ЄС. Приклад процесу лобіювання ЄС може бути корисним для представників українських груп інтересів

Після вступу України до Світової організації торгівлі та за умови проведення чесних парламентських виборів навесні 2006 року існує можливість розпочати переговори про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Як будь-яке рішення у сфері державної політики, відкриття українського ринку для ЄС матиме своїх прихильників і противників і в ЄС, і в Україні. Великі виробники сільськогосподарської продукції у Франції, Іспанії та Італії занепокоєні можливим зростанням українського експорту сільськогосподарських товарів і продуктів харчування. Схожі занепокоєння існують серед європейських виробників чорних металів і хімічних продуктів у Німеччині та Франції. В Україні посилення конкуренції виробників ЄС з незадоволенням зустрінуть харчова та легка промисловість.

Нині існує загроза формування слабкої позиції української сторони на переговорах з ЄС щодо зони вільної торгівлі через відсутність традицій та процедур консультацій українського уряду з представниками зацікавлених сторін. Тим часом в ЄС діють формалізовані процедури лобіювання для врахування позицій усіх груп інтересів щодо будь-якого рішення. Завдяки цим процедурам у підприємств ЄС є набагато більше можливостей захистити вигідну для себе позицію. Відсутність аналізу готовності української економіки до зближення з ЄС, невизначеність зацікавлених сторін і незрозуміння їхніх позицій може призвести до формування в Україні опозиційного лобі, що

затягуватиме переговорний процес та опиратиметься ухваленню необхідного законодавства, як і у питанні приєднання України до СОТ.

Зацікавлені сторони в ЄС

Європейські групи лобіювання становлять важливий складник процесу ухвалення державних рішень. Групи інтересів Європейського Союзу намагаються впливати на процес ухвалення рішень, наприклад, через процес консультацій з Європейською Комісією – офіційну процедуру врахування позицій зацікавлених груп у процесі вироблення державних рішень.

Одну з найпотужніших груп колективного лобіювання на рівні ЄС становлять об'єднання великих компаній навколо певної проблеми. Їхні учасники підтримують постійні контакти з Європейською Комісією (ЕК) та іншими інституціями Європейського Союзу через свої представництва в Брюсселі або завдяки відрядженням своїх штатних працівників до Європейської Комісії. Представники бізнесу беруть участь у різноманітних дорадчих комітетах у рамках ЕК та у технічних органах, що займаються питаннями стандартів відповідно до консультаційних процедур ЕК.

Найімовірніше, об'єднання, які формуються європейськими компаніями, чинити опір запровадженню сприятливих умов торгівлі для України у переговорах щодо створення зони вільної торгівлі. Ці перешкоди можна було б подолати через створення українськими бізнес-лобі власних об'єднань і пошук партнерів у ЄС,

Конкурс стипендій з дослідження політики на місцевому рівні

Міжнародний центр перспективних досліджень за підтримки Ініціативи реформування місцевих органів влади та державних послуг (LGI) Інституту відкритого суспільства (OSI) розпочинає приймати заявки на участь у програмі стажувань з державної політики на місцевому рівні для російськомовних експертів з країн колишнього СРСР. Мета програми полягає у підтримці досліджень з державної політики, що стимулюватимуть новаторські та практичні зміни на місцевому рівні. Програма передбачає надання стипендій на здійснення досліджень та навчальні подорожі.

Докладніше про програму та умови конкурсу можна дізнатися з оголошення, розміщеного за адресою www.icps.kiev.ua/project.html?pid=99. Заявки приймаються до 10 березня 2006 року.

які мають аналогічні інтереси чи підтримують схожу позицію. Українські компанії можуть скористатися досвідом великих японських та американських компаній. Майже виключені з різноманітних колективних форумів на рівні ЄС, вони намагаються створювати альянси або об'єднання з європейськими підприємствами для посилення своєї позиції в процесі обговорення європейської політики.

Поряд з об'єднаннями компаній великі транснаціональні корпорації можуть самостійно лобіювати власні інтереси. Україна зацікавлена у приході на ринок транснаціональних корпорацій, оскільки їхній прихід супроводжується припливом інвестицій, нових технологій і створенням нових робочих місць. Утім, потрібно пам'ятати про великі лобістські можливості цих компаній і їхнє прагнення отримати для себе якнайсприятливіші умови. Такі компанії, як Volkswagen і Fiat, здійснювали надзвичайний вплив на

перебіг переговорів щодо Угод про вступ до ЄС з країнами Центральної Європи. Завдяки їхньому впливу було запроваджено перехідні періоди, які захищають їхні інтереси у нових країнах – членах ЄС, наприклад, у питанні пільг під час сплати податку на інвестиції.

Деякі проінтеграційні лобі можуть підтримати поглиблену інтеграцію України до ЄС, запропонувати допомогу та співпрацю. Наприклад, Круглий стіл промисловців Європи – одна з найвпливовіших груп інтересів, що об'єднує близько 40 промислових лідерів ЄС, – просуває ідею “інтегрованого економічного регіону” в рамках Європейської політики сусідства. Круглий стіл промисловців Європи наголошує важливість внутрішньої регіональної співпраці та важливість думки сусідів, яку необхідно враховувати, розробляючи правила внутрішнього ринку.

Зацікавлені сторони в українській промисловості та політиці

Нова українська влада підтримує ідею створення прозорих процедур лобювання. Втім, групи інтересів, як і за старої влади, здебільшого діють закритими методами. Через відсутність консультацій з групами інтересів щодо варіантів державної політики урядовці здебільшого не поінформовані про можливі наслідки своїх рішень, про прихильників та опонентів запропонованої політики, не враховують позиції зацікавлених сторін і часто наражаються на опір впровадженню своїх рішень.

Одним типом груп інтересів навколо питання поглиблення торгівельної інтеграції з ЄС є галузеві групи лобювання. Вони представляють компанії у так званих чутливих галузях української економіки – чорна металургія, сільське господарство, легка промисловість, автомобілебудування.

Металургійні підприємства становлять найпотужніше лобі в українському парламенті. Вони активно блокують ухвалення законопроектів про зниження ставки експортного мита на брухт чорних металів та скасування заборони на експорт брухту кольорових металів. Це становить серйозну проблему для переговорів щодо приєднання України до Світової організації торгівлі. Українські металурги не покладаються на посредництво уряду і шукають інші канали, які дають їм можливість брати участь у торгівлі на ринках ЄС. Наразі

єдиний можливий канал – купівля металургійних заводів у країнах – нових членах ЄС.

Ще одна потужна галузева група – виробники автомобілів. Внаслідок лобювання представників цієї групи автомобілебудівна галузь в Україні добре захищена на законодавчому рівні від якіснішої продукції іноземних виробників. Утім, аргумент на користь створення зони вільної торгівлі для автомобілебудівників – перспектива перенесення на українські заводи виробництв потужних європейських компаній.

Питання участі українських агропромислових виробників у торгівлі з ЄС обмежується невідповідністю української продукції фітосанітарним та іншим стандартам. Імовірно, сільське господарство буде виведено за рамки угоди про зону вільної торгівлі до реформування українського АПК.

Інший тип опозиційних лобі у питанні створення зони вільної торгівлі Україна–ЄС у Верховній Раді становлять так звані політики-популісти, які виступають проти інтеграції України до Європейського Союзу. Прикриваючись закликами до підтримки національного виробника та внутрішнього ринку, вони викривляють інформацію про наслідки інтеграції України та ЄС, щоб підняти власний рейтинг в очах виборців. Популісти існують у кожному суспільстві. Однак влада повинна намагатися мінімізувати їхній вплив. Для цього український уряд повинен наводити вагомі та переконливі аргументи на користь запропонованої політики.

Ще одна зацікавлена сторона – Російська Федерація. Виходячи з її політичних та економічних інтересів щодо України, можна очікувати на спроби впливу Росії на процес переговорів про створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. У стосунках з Росією Україні доведеться знайти баланс між глибшою інтеграцією з ЄС, яка позитивно відіб'ється на реформуванні економіки, та підтримкою зв'язків з Росією, яка залишається найбільшим торгівельним партнером України.

Уряд має почати співпрацювати з групами інтересів

Для успіху у питанні створення зони вільної торгівлі з ЄС уряд має бути готовим до дебатів щодо цього питання і у парламенті, і в суспільстві. Урядова позиція має бути забезпечена аналізом

економічних наслідків та альтернатив державної політики, здобутків і витрат для вироблення узгодженої позиції та переконанні опонентів у потребі створення зони вільної торгівлі з ЄС. Уряд має визнати існування груп інтересів, їхнє право мати власний інтерес і захищати власну позицію, необхідність враховувати їхню позицію в урядових рішеннях.

Українські компанії зі свого боку мають виступати за запровадження урядом прозорих процедур лобювання, створення державного органу, відповідального за консультації з представниками бізнесу, регуляторними органами, представниками інших груп інтересів. Як і їхні колеги в ЄС, українські компанії отримають вигоду від прозорих процедур участі у процесі вироблення державних рішень. ■

*Ця стаття є частиною дослідження “Україна та Європейська політика сусідства: забезпечення вільного руху товарів і послуг”, що стало можливим завдяки Ініціативі реформування місцевих органів влади та державних послуг Інституту відкритого суспільства (LGI/OSI). Повну версію дослідження буде видано в лютому цього року, окремі частини дослідження буде опубліковано у подальших числах **вісника центру**. За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Ольги Шумило за телефоном (044) 484-4400 та електронною поштою oshumylo@icps.kiev.ua.*

Аналіз зацікавлених сторін – один із складників публічної політики. Запровадження в Україні та інших пострадянських державах концепції та процедур публічної політики є основною метою діяльності МЦПД.

Оголошуємо конкурс на заміщення посади економіста-аналітика

Вимоги до кандидата:

- вміння писати аналітичні тексти;
- університетська освіта за фахом;
- вміння визначати й аналізувати чинники економічного розвитку;
- вільне володіння англійською мовою.

Якщо вас зацікавила ця пропозиція, просимо надіслати **до 3 лютого 2006 року** електронною поштою eakhtyrko@icps.kiev.ua або факсом (044) 484-4402 (з позначкою “Економіст-аналітик”) ваше резюме і текст аналітичної записки обсягом одна сторінка на тему: “Чому 2005 року в Україні зросли ціни?”

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400.

Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень – незалежна дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу ухвалення політичних рішень в Україні.

Директор Центру Віра Нанівська.

Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050.

Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402

Web: <http://www.icps.kiev.ua/>